

JUKKA KOSKELAINEN

Nietzscheläistä, liian nietzscheläistä?

– Peter Sloterdijk herättää jälleen närästystä

Saksalaisen nykyfilosofian näkyvin nimi Peter Sloterdijk on taas vauhdissa ärsyttämässä ja lietsomassa debattia. Jo 1980-luvun alussa häntä haukuttiin postmoderniksi haahuilijaksi, nyt vielä pahemmaksi. Hänestä on ankarimpien vastustajien mukaan tullut peruuttamattomasti konservatiivinen, jopa uusliberaali hänen esitettyä radikaalia verouudistusta. Syytöksiin voi lisätä vielä Risto Volasen *Helsingin Sanomissa* esittämän tulkinnan, jonka mukaan Sloterdijk puhuu ekodiktatuurista.

Sopivatko vastustajien antamat nimitykset Sloterdijkiin? Vai onko kyse vain siitä, että hän ei mahdu edelleen Saksaa aaveen lailla kiertävän Habermasin ”modernin keskeneräisen projektin” tai sosiaalidemokraattisen konsensusen rajojen sisään? Hän kun tahtoo alinomaa vaihtaa aihetta ja terminologiaa, ja harva pysyy perässä, varsinkin kun kirjoja on ilmestyy lähes joka vuosi.

Sloterdijkin teoksiin mahtuu toki paljon syitä väärinymmärryksiin. Samoin hänen esseistinen ja omintakeinen kielenkäyttönsä panee lukijan välillä arvuuttelemaan tekijän päämääriä. Näenkin hänet ennen kaikkea Friedrich Nietzschin paluuna Saksaan.

Akateeminen kauhukakara

Friedrich Nietzsche ei toden totta ollut sodanjälkeisen Saksan hengenelämän johtotähtiä. Koska kansallissosialistit suosivat häntä, Nietzsche sai jäädä pitkään akateemisen erityistutkimuksen suojiin, nimeksi nimien joukkoon. Martin Heidegger sentään julkaisi vuonna 1961 kolmekymmenluvun luentonsa, mutta niidenkin sävy oli lopulta hyvästelevä: Nietzsche oli metafysiikan huipentuma, ei sen ylittäjä (sen tehtävän Heidegger varasi itselleen). Vastakohta aikaisempiin vuosikymmeniin oli räikeä: kukaan muu ei vaikuttanut niin paljon saksalaiseen 1900-luvun alkupuolen ajatteluun ja kirjallisuuteen kuin Nietzsche.

Ranskassa kävi toisin. Michel Foucault otti Nietzschin esikuvakseen, ja hän oli vahvasti läsnä myös Jacques Derridan dekonstruktiossa. Gilles Deleuze rakensii omaa ajatteluansa Spinozan ohella Nietzschin varaan. Saksassa silmäiltiin moista menoa pitkään vähintään epäluuloisesti, olihan Nietzsche Jürgen Habermasin mukaan peräti postmodernismin lähtökohta.

Ei ole kovin suuri kärjistys väittää, että Nietzsche palasi maanpaosta vuonna 1983. Silloin Peter Sloterdijk julkaisi lähes tuhatsivuisen esikoisteoksensa *Kritik der zynischen Vernunft*, josta tuli saman tien jymymenestys. Se on Saksan toiseksi myydyin filosofinen kirja kautta aikojen heti Oswald Spenglerin *Länsimaiden perikadon* jälkeen. On varmasti niitäkin, jotka eivät pidä Sloterdijkia oikeana filosofina, sen verran usein hänet näkee televisiossa, ja hän taitaa myös olla ensimmäinen filosofi, josta sensaatiolehti *Bild* on tehnyt haastattelun.

Sloterdijkin tyyli onkin usein journalistinen ja iskevä. Hän myös luo uuskieltä ja on väliin hyvinkin mahtipontinen. Hän kokikin 1980-luvulla, ettei hänen ja koko tuon sukupolven kokemusmaailmalla ollut vielä filosofista kieltä. Mikä meni seminaarikielen ulkopuolelle, sysättiin runouteen, kuten hän sanoo laajassa haastattelukirjassaan *Die Sonne und der Tod*. Kirjojen tyyliässä näkyy niin intialaisguru Oshon opissa vietetty aika kuin opiskelijan perehtyminen Michel Foucault’n teoksiin.

Sloterdijk kuitenkin opettaa filosofiaa ja estetiikkaa sekä Karlsruhessa että Wienissä, joten hän on kauhuka-

”Ajattelun intohimo on kadonnut, tilalle on tullut järkevyyteen ja tieteeseen pohjautuvan uuspuheen vaimea hyväksyntä.”

karan maineestaan huolimatta tukevasti sisällä akateemisissa kuvioissa. Hän vetää myös Rüdiger Safranskin kanssa televisio-ohjelmaa *Das philosophische Quartett*, jossa keskustellaan kiinnostavien vieraiden kanssa jotta-kuinkin kaikesta muusta kuin filosofiasta. Monta kertaa narsistiksi haukuttu Sloterdijk osoittaa osaavansa esittää kysymyksiä, kuunnella muita ja tyytyä lyhyehköihin välikommentteihin.

Kuoleva filosofia

Teos *Kritik der zynischen Vernunft* lähti liikkeelle Nietzschestä, ja uusin kirja *Du mußt dein Leben ändern* (2009) varmistaa, että Nietzsche on edelleen Sloterdijkin lähtökohta. Hän on kertonut kirjoittaneensa vanhan mallin mukaan nyt etiikkansa, kun vuonna 2004 valmistunut 2500-sivuinen *Sphären*-trilogia puolestaan edusti sitä, mitä entisinä aikoina kutsuttiin metafysiikaksi. Tuskin on yllätys, että etiikka ei tarkoita pohdintaa moraalisäännöistä tai hyvästä ja pahasta vaan kykyä nousta tottumusten otteesta. Sloterdijk onkin kertonut kirjoittaneensa ”oman Zarathustransa”.

Sloterdijk avasi teoksensa *Kritik der zynischen Vernunft* kohtalonomaisin lausein, ikään kuin uusi aikakausi olisi alkamassa: ”Vuosisadan ajan filosofia on tehnyt kuolemaa pystymättä kuolemaan, koska sen tehtävä ei ole täytetty. Se tunnustaa: suuret teesit olivat pakoretkiä ja puolitotuuksia. Ajattelussa ei ole enää käsitteiden lentoa ja ymmärryksen ekstaaseja. Me olemme valistuneita, olemme apaattisia.”¹ Kyse on siis hyvin samantapaisesta diagnoosista, jonka Nietzsche teki omasta ajattelun intohimo on kadonnut, ja tilalle on tullut järke-

vyyteen ja tieteeseen pohjautuvan uuspuheen vaimea, vastahakoinenkin hyväksyntä.

Nietzsche vastusti henkeen ja vereen tätä uutta valistusta. Hänestä Jumalan kuolema oli niin järjestyttävä tapahtuma, ettei siitä selvinnyt tyynellä asenteella. Uusi valistunut ajattelu oli edelleen teleologista. Koko maailma oli edelleen alistettu kristinuskosta periytyvälle hierarkialle, ja totuuden uskottiin löytyvän ongelmitta. Nietzsche taasen näki edessään kuilun: mitään viimeistä perustaa ei ollut, vaan todellisuuden olemus oli kuin hurja pyörre. Tarvittiin kaikkien arvojen uudelleenarvioiminen, jotta yksilö voisi saada arvonsa luojana ja käskijänä.

Sloterdijk näki 1980-luvun alussa ympärillään paljon vaimeaa sopeutumista. Tiedettiin, että asioiden laita oli väärin, mutta ei uskottu, että mihinkään voi vaikuttaa. Tyydyttiin alistuvan kyyniseen asenteeseen, jatkettiin vain elämää. Uusimmassa kirjassaan hän ilmoittaa selvin sanoin, että ihmisten on muutettava oma elämänsä.

Jatkuvan harjoituksen imperatiivi

Uuden kirjan perusteeksi kuuluu: me aina jo harjoittemme, se on perusominaisuutemme, ja siksi olemme aika ajoin kenneet nousemaan tottumusten yläpuolelle. Emme voi olla harjoittelematta. Sloterdijkin mukaan tätä antropologista tosiseikkaa pitää silti iskostaa tietoisuuteen kaikin voimin, ja ihminen pitää saattaa uuteen sisäiseen nousuun. Se mikä on implisiittistä, pitää tehdä eksplisiittiseksi; kyse on siis tietoisuuden laventamisesta ja syventämisestä. Ajattelu ja jokapäiväinen elämä pitää riisua rutiineista ja automaatiosta, pitää keskittyä har-

joituksiin entisajan askeetin tapaan. Ja pitää aloittaa itsestään, ei kollektiivisesta muutosvaatimuksesta tai maailmanpelastusmallista, koska silloin on olemassa aina tuhoisan totalistisen toteutuksen vaara.

Nietzsche on tällöin keskeinen filosofi myös siksi, että hän keskittyi ihmisen valmiuteen pyrkiä johonkin korkeampaan, mahdottomaan asti. Dionyysinen hurmio ja intohimot pitää valjastaa stoalaisen lailla, pitää tehdä itsestään monisäikeinen mutta hallittu impulssien kimppu. Tähän mahdottomaan tehtävään Nietzsche tähtäsi, ja jotain sen kaltaista myös Sloterdijk moniaalle polveilevassa kirjassaan hakee.

Ihmistä pitää parantaa. Sloterdijk herätti melkoisen kohun vuonna 1999, kun hänen luentonsa ”Sääntöjä ihmistarhalle” julkaistiin. Hänen katsottiin suosivan geeniteknisiä parannuskeinoja, jotka johtaisivat pahoihin eettisiin ongelmiin. Hänen mielestään kyse oli vain pohdinnasta: humanismi oli epäonnistunut ihmisen kesytämässä, joten nyt oli avoimesti mietittävä muidenkin keinojen mahdollisuutta. Hän kielsi ehdottaneensa suoraan geeniteknologian käyttöä ihmisen muuttamiseksi, eikä sellaista voi luennosta lukeakaan, ei tosin oikein mitään muutakaan selvää argumenttia.

Mutta nyt Sloterdijk kohdistaa kehotuksen jolkaiseen toimivaan subjektiiin, jonka kontolla itsensä parantaminen on, ei suinkaan laboratorioissa koeputkiensa kanssa ahertavan tiedemiehen. Esimerkkinä toimivat kulttuurihistorian suuret yksinäiset kuten Emile Cioran, joka otti vastaan Nietzschen antaman tehtävän elää ilman metafysiä tai muutakaan lohtua ja kehitti siitä lähtökohdasta pessimismin ääripäähänsä. Cioran harjoitteli elämään ilman ulkoisia tukipisteitä ja saattoi siten paradoksaalisesti tarjota lohtua muille henkiseen hätään joutuneille.

Sloterdijkia on syytetty myös kulttuuripessimisistä, mutta nyt hän kertoo, että tiede ja tutkimus on todellakin tuottanut uutta ja hyödyllistä tietoa, ja siitä on hyvä jatkaa itse kunkin. Askel tietoisesti harjoittelemaan elämään seuraa eettisestä erottelusta. Ken uskaltaa, ken ottaa tehtävän vastaan, kykenee ”nousemaan elämänvirasta”. On päästävä tottumuksesta eroon, jokapäiväisestä turtumuksesta, tultava tietoisiksi ympäröivistä olosuhteista ja noustava niiden yläpuolelle.

Triviaalifilosofiaa? Ehkäpä, sillä tämä Nietzschen ja Oschon yhdistelmä tuskin täyttää kovinkaan analyttisen ajattelun tunnusmerkkejä. Mutta Sloterdijkin kirjat ovat aina haaste, selvyysien ja kohtuuttomuusien yhdistelmä, ja ne elävät pitkälti esimerkkien varassa.

Pois perusleiristä

Kirjan nimi *Du mußt dein Leben ändern* on peräisin Rilken kuuluisan runon ”Apollon torso” loppulauseesta. Runo kuvaa Rodinin Apollo-patsasta, jolta puuttuu pää. Siitä tuntuu säteilevän erityinen katse ja kutsu itsensä kohottamiseen, peräti käsky suunnata katse siihen, mitä ei omassa itsessä vielä ole. Apollon kutsu tarkoittaa mahdollisuutta harjoitella jumalan kanssa, valjastaa dionyys-

siset, ekstaattiset purkaukset hallittavaan muotokieleen.

Toinen esimerkki tulee raajarikoilta. Sloterdijk nostaa esimerkiksi varpaillaan soittavan pianovirtuosin Carl Hermann Unthanin lisäksi rampojen opettajan Otto Perlin, joka perusti oppinsa Nietzscheen. Kyse on vastustuksen voittamisesta, mikä kirjoittaa ihmisen piilevät ominaisuudet esiin arvaamattomalla tavalla.

Kirjan keskiosa keskittyy filosofiaan, jota Sloterdijk arvostelee jäämisestä ”perusleiriin”, koska ei ole uskallettu lähteä jyrkille rinteille kohti vuorenhuippuja. Perusleirin perusfilosofian hän löytää Pierre Bourdeaun tavasta käsitellä *habitus*-käsitettä kapeammin kuin Aristoteles tai Tuomas Akvinolainen: ihminen määrättyy tällöin suurimmaksi osaksi synnynnäisestä luokasta ja omasta yhteisöstään käsin. Sloterdijk näkee perusleirin filosofina myös Michel Foucault’n keskikaudellaan, koska tällöin subjekti määrättyy vallan diskursseista käsin. Elämänsä viimeisinä vuosina Foucault kuitenkin pystyi irtoamaan aiemmista lähtökodistaan ja tutkimaan kurinpitomenetelmiä myös itsensä kehittämisenvälineinä, ei vain vallan juonina. Subjekti onkin nyt se, joka uljaana ryhtyy harjoitussarjojen tekijäksi.

Yksilön heroisen itsensä ylittämisen lisäksi tarvitaan kuitenkin yhteisiä ponnistuksia, kommunismin sijaan ko-immunismia, yhteistä torjuntajärjestelmää planetarisia uhkia vastaan, jotta barbarismin vajoaminen estetään. ”Sellainen rakenne tarkoittaa sivilisaatiota. Kun elää sen alaisena, seuraa päätös: päivittäisissä harjoituksissa hyväksyä yhteisen selviämisen tottumukset.”²

Ihminen on joka tapauksessa sitä, mitä hän itsestään tekee. Ei ole uskontoja, on vain väärinymmärrettyjä harjoitussysteemejä. Jos sartrelaiseen eksistentialismiin kuului vaatimus luoda itsensä tyhjistä, koska eksistenssi tulee ennen essentiaa, Sloterdijk on puolestaan kiinnostunut jatkuvasta kehityksestä ja itsensä parannuksesta. Ihminen on tuomittu olemaan muuta kuin eläin, hänen olemukseensa kuuluu ylittää tämänhetkinen tilanne. Mutta ei pidä rynnätä harjoittelemaan miten vain, vaan on tutkittava, miten on ennen harjoiteltu, ja sitten luotava oma ohjelmansa.

Tulevaisuus painaa päälle

Taide, moraalit, kasvatus: kaikki pitää siis ankarasti harjoitella. Välillä Sloterdijkin radikaali sanoma todellakin kajahtaa äkkiväärän konservatiiviselta, niin konservatiiviselta, että se siksikin kyseenalaistaa velton yleissuvaitsevaista nykyaikaa. Ihmisen itsensä sisällä ehkä on kaikki ainekset, mutta niistä ei saada kunnan tehoja, ellemmme harjoittele yhtä ahkerasti kuin huippu-urheilija, mestarimaalari, joogi tai uskonnollinen askeetti. Näistähän me nykyään seuraamme kotikatsomostamme käsin vain urheilijaa.

Sloterdijk kuitenkin huomauttaa, että perustava virhe tehtiin jo antiikin filosofiasa, kun ei eroteltu selvästi intohimoja ja tottumuksia. Intohimot ovat aina läsnä, ja ne kaipaavat hallintaa. Tottumukset sen sijaan omaksutaan ja harjoitellaan. Ja koko kirjan *Du mußt dein*

”Tuo tuntematon jumalatar kutsuu meitä arvaamattomin äänin, yllyttää räikeisiin ylilyönteihin, profectallisiin äänenpainoihin, ja sanoma kirkastuu vähä vähältä.”

Leben ändern sanoma on, että tähänastisiin tottumuksiin ei pidä tyytyä, vaan tulee tähdätä aina ylempään. Tuntuu siltä, että Sloterdijk ei tahdo jättää mitään harjoituksen muotoa ulkopuolelle, ja lukijan tulee vakuuttua siitä, että tässä pystytään mitä huimaavimpiin suorituksiin, kunhan vain oikein keskitytään ja ponnistetaan.

Sloterdijk on näin virittänyt filosofiansa uudestaan. Viisitoista tai kaksikymmentä vuotta sitten hänen suosittelimansa perusvire näytti olevan heideggerilainen tyyneys tai itämainen taolaisuus. Lähtökohtana oli, että Heidegger ei olennaisista oivalluksistaan huolimatta osannut ajatella kuin ”olemista-kuolemaa-kohti”, ei ”syntyneenä-olemista”, joka Sloterdijkille oli tärkeä. Tulevaisuudesta ei pidä olla huolestunut, ja metafyyminen nihilismi pitää voittaa, eikä utopiaa saa etsiä tulevaisuudesta vaan ”yhä-syntyneenä-olemisen” ennakkoluulottomuudessa tai ennakoimattomuudessa – mikä tietysti johtaa takaisin Heideggerin olemisen tyynen läpiajattelun ideaan.

Kirjaa lukiessa vakuuttuu siitä, että kehittyminen on mahdollista, mutta jää kysymys siitä, mitä kaikkinaisen harjoitus oikein palvelee. Siihen Sloterdijk pystyy antamaan vain yhden selkeän vastauksen: tulevaisuus painaa päälle. ”Ei tarvitse olla uskonnollisesti musikaalinen käsittääkseen, miksi Suuren Katastrofin piti tulla vuosisadan jumalattareksi.”²³ Tuo tuntematon jumalatar kutsuu meitä arvaamattomin äänin, yllyttää räikeisiin ylilyönteihin, profectallisiin äänenpainoihin, ja sanoma kirkastuu vähä vähältä. Ei riitä pelkkä lauhkea jätteidensä lajittelu ja töihin pyöräily, jos maailma aiotaan pelastaa.

Sloterdijk ei kerro tarkempia harjoitteluohjeita uhkaavan katastrofin välttämiseksi. Riittääkö nälkätaiteilu vai pitääkö ryhtyä nietzscheläiseksi sankariksi, itsensäylittäjäksi? Tervetulleiden haasteiden rinnalla kirja esittää myös suurellista ja melko tyhjää retoriikkaa. Joka tapauksessa Sloterdijk ei ole sittenkään konservatiivi, koska hän kutsuu suureen muutokseen. Eikä hän puhu ekodiktatuurista vaan yksilön vastuusta. Jäljelle jää vielä yksi syytös: onko hän uusliberaali, koska hän on mennyt esittämään verotuksen radikaalia uudistamista?

Verotus uusiksi

Sloterdijk julkaisi kesäkuussa *Frankfurter Allgemeine* -lehdessä kirjoituksen nimellä ”Antavan käden vallankumous” ja täydensi sitä vielä *Cicero*-aikakauslehdessä pitkällä esseellä ”Bürgerliches Manifest”, jonka merkitys on hänen mukaansa ”kansalaismanifesti”, ei ”porvarillinen manifesti”. Hän pohtii, onko pitkä sosiaalidemokratian aikakausi nyt loppumassa. Tähän asti on keskitytty verottamiseen, kakun mahdollisimman tasapuoliseen jakamiseen, oli sitten vallassa kuka tahansa. Valtio on saanut mandaatin ottaa pakolla ja käyttää rahat vailla kunnan valvontaa, ja se on vaimeasti hyväksytty, ja vaihtoehdot on rajattu pois.

Sloterdijkin puheenvuoro ymmärrettiin laajalti kovan uusliberalismin puolustuspuheena. Hän itse kiirehti torjumaan sellaisen tulkinnan ja kertoi vain pyytäneensä veronmaksajille tunnustusta pelkän maksumiehen aseman sijaan. Kriittisen teorian edustaja Alex Honneth

arvosteli kiivaasti Sloterdijkiä *Die Zeit* -lehdessä. Honnethin mukaan hän ei ole koskaan välittänyt heikommista, ja muutenkaan hänen ajattelussaan ei ole selkeää moraalispoliittista luonnetta. Kieltämättä Honneth osui arkaan kohtaan, varsinkin kun Sloterdijkin kielenkäyttö on monin paikoin niin avointa, että siinä voi nähdä sekä pyrkimyksen nietscheläiseen herramoraaliin että kaikille suunnatun provokaation, joka tähtää suuren ravistuksen sijaan vain uudistuksiin. Tuntuu siltä, että Sloterdijk ensin esittää ajattelustaan vahvan version ja jälkeenpäin selittää sanansa parhain päin.

Honneth kritisoi myös vuonna 2006 ilmestynyttä kirjaa *Zorn und Zeit*, jossa Sloterdijk nosti vimman historian keskeiseksi ja petetyksi liikuttajaksi. Honnethin mukaan tässä ajattelussa 1900-luvun katastrofien alkusyynä olivat ”vihakollektiivit”, jotka selittävät yhtä lailla niin nationalismiin kuin työläisten internationalismiin. Kirjan taustalla on viime kädessä toisinto Nietzschen ajattelusta: kauna (*Ressentiment*) on se tekijä, jonka voimin alistetut kohottavat yhtäläisen kohtelun ja itsensä rajoittamisen koko yhteiskuntaa määrääviksi moraaliksiksi arvoiksi.

Der Spiegel -lehden haastattelussa Sloterdijk piti Honnethin kiukkuisen vastineen syynä ahdistusta siitä, että tämän edustama kriittinen teoria on laskusuunnassa. Silti Sloterdijkin vastauksesta kaikui hänen ärtymyksensä kritiikin voimakkuudesta. Hänen syynsä väistää julkinen debatti – Honneth kritisoi vain yhtä kirjaa monista – vaikuttaa lähinnä hieman turhamaiselta halulta välttää teräväkielisten opponenttien kohtaamista. Sillä Honneth onnistui kyllä paljastamaan heikkoja kohtia Sloterdijkin argumenteissa ja sai hänet jopa perääntymään ja myöntämään, että valtio tarvitsee verovaroja taatakseen jonkinlaisen sosiaaliturvan. Väittelyn yhteydessä Sloterdijk onnistui hälventämään uusliberalismisyytöksen siis vain osittain.

Vanhoja kaikuja

Jos uusin kirja keskittyy yksilön muutokseen, oli yhteisyys keskeinen aihe 2500-sivuisessa *Sphären*-trilogiassa, joka valmistui vuonna 2004. Siinä lähestytään kulttuurihistoriaa, itse asiassa koko maailmanhistoriaa, ympyrän-, piirin- ja pallonmuotoisista kohteista käsin. Sloterdijk pyrkii tutkimaan, mitkä elinyhteisön sfäärit korvaavat äidin kohdun, ja luo siltä pohjalta käytännössä uuden metafysiikan, vaikka hän ei suoraan sitä termiä tahdokaan käyttää.

Esikuvana on jälleen Nietzsche, jonka Sloterdijk näkee kulttuurin lääkärinä, immunologina. Keskeisiä kohtia on tällöin esimerkiksi seuraava kohta teoksesta *Hyvän ja pahan tuolla puolen*: ”Hengen voima omaksua vierasta ilmenee väkevässä taipumuksessa tekemään uusi vanhan kaltaiseksi, yksinkertaistamaan moninainen, jättämään huomioon ottamatta tai sysäämään pois se, mikä on täysin ristiriitaista.”⁴

Sloterdijk ei kuitenkaan näe mammuttiteoksessaan nykyaikaa turmion aikana. Sfäärit ovat pienentyneet,

mutta se ei tarkoita immunologisten kykyjen heikkenemistä. Trilogia johdattaa siis jo tuoreimpaan kirjaan: metafysiikan purku jättää yksilön perusyksiköksi, joka viimeinkin voi hoitaa itse oman immunologisen suojautumisen, ja se on paras tapa olla maailmassa. Yksilö ei enää pakene vastuutaan suuriin ympyröihin, eikä Sloterdijk siksi kannata 60-luvun lopun subjektin purkua tai hajakeskitystä.

Sloterdijk vajoaa esikuviansa tapaan vähän väliä sitenkin pessimismiin: kovin sitkeässä ovat vanhat tottumukset, kovin hitaasti ihminen herää tottumusten narukoosista ja reagoi uusiin haasteisiin. Hänen kritiikkinsä nykyistä koululaitosta ja taidetta kohtaan ovat perikonservatiivisia: niistä puuttuu taitojen oppiminen imitaation avulla. Tosin nykyisellä vasemmistolaisuudellakin taitaa olla paljon yhteistä ainakin koulukritiikin kanssa, koulu kun keskittyy vain suorituksiin, saattamaan oppilaan riittävin arvosanoin ulos.

Ihmisen tulisi kohdata ’ylevä’ (*das Erhabene*), Sloterdijk kirjoittaa uusimman kirjansa lopuksi. Näissä kohdissa heideggerlaisittain uudistava kieli taitaa jo karata kirjoittajan käsistä. Ylevässä piilee kutsu muutokseen. Olla kuten Rilke, joka koki muutoksen Rodinin veistoksen edessä. Mutta nykyaikainen ei esitä enää moista määrävää ääntä, pikemmin se esittää vain itseään esittämässä itseään. Vain globaali kriisi voi enää esittää vaatimuksen, vain sillä on ”suunnattoman aura” (*die Aura des Ungeheuren*).

Sloterdijkin kulttuurikritiikissä on siten vanhoja kaikuja, annos viime vuosisadan alun radikaalia konservatismia. Hän tahtoo selvästikin olla uusi Oswald Spengler, joka leikittelee tuhon mahdollisuudella, ellei suunnanmuutosta tule. Hänen kirjansa ovat inspiroivia ja lukemisen arvoisia, mutta väliin niiden ylevä äänenpaino käy myös työlääksi, kolkosti kaikuvaksi korvikeuskonnoksi.

Viitteet

- 1 Sloterdijk 1983, 7.
- 2 Sloterdijk 2009, 712.
- 3 Sloterdijk 2009, 702.
- 4 Nietzsche 1966, 135.

Kirjallisuus

- Nietzsche, Friedrich, *Hyvän ja pahan tuolla puolen*. Suom. J. A. Hollo. Otava, Helsinki 1966.
- Sloterdijk, Peter, *Aufbruch der Leistungsträger*. *Cicero*, November 2009, 95–107.
- Sloterdijk, Peter, *Du mußt dein Leben ändern*. Suhrkamp, Frankfurt 2009.
- Sloterdijk, Peter, *Kritik der zynischen Vernunft*. Suhrkamp, Frankfurt 1983.
- Sloterdijk, Peter, *Sphären III*. Suhrkamp, Frankfurt 2004.
- Sloterdijk, Peter, *Zorn und Zeit*. Suhrkamp, Frankfurt 2007.
- Sloterdijk, Peter & Henrichs, Jürgen, *Die Sonne und die Tod*. Suhrkamp, Frankfurt 2001.
- Sjoerd van Tuinen, *Peter Sloterdijk. Ein Profil*. Wilhelm Fink, Paderborn 2007.